

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใน 4 ด้าน คือ ด้านอาจารย์ ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ด้านวิธีการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจำแนกตามการรับรู้ของอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล ขนาดของวิทยาลัย ระยะเวลาที่มีการใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและประสบการณ์ของอาจารย์ในการได้รับการอบรมเรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

สมมติฐานการวิจัย

1. อาจารย์กับนักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. อาจารย์พยาบาลที่มีระยะเวลาในการใช้วิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นเวลา 1 ปี , 2-4 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. อาจารย์พยาบาลที่เคยมีประสบการณ์และไม่เคยมีประสบการณ์การอบรมเรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. นักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีด้วยกัน 2 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การสอนมาอย่างน้อย 1 ปี และมีประสบการณ์การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มาไม่ต่ำกว่า 1 วิชา และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาไม่ต่ำกว่า 1 รายวิชา ประจำปีการศึกษา 2541 กลุ่มตัวอย่างอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 9 แห่ง ซึ่งอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แต่ละชั้นมีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากแบบไม่แทนที่โดยใช้กลุ่มตัวอย่างอาจารย์จำนวน 205 คน และกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล จำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล และข้อมูลทั่วไป สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ข้อคิดเห็นอื่นๆ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ภาษาและข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) โดยนำแบบสอบถามชุดของอาจารย์ไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์สอนมาอย่างน้อย 1 ปี และมีประสบการณ์การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มาไม่ต่ำกว่า 1 วิชา ที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี รวมจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ .97 และนำแบบสอบถามชุดของนักศึกษาพยาบาลไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่ผ่านการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มาไม่ต่ำกว่า 1 รายวิชา ที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช รวมจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวมข้อมูลด้วยตนเอง 2 แห่ง และโดยการส่งทางไปรษณีย์เพื่อสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 7 แห่ง รวม 9 แห่ง ซึ่งแจกแบบสอบถามไปให้อาจารย์พยาบาลจำนวน 205 ชุด ได้รับคืนจำนวน 164 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80 จำนวนที่สมบูรณ์ 150 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.71 และแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาพยาบาลจำนวน 350 ชุด ได้รับคืน 342 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.71 จำนวนที่สมบูรณ์ 328 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.71 รวมใช้เวลาในการรวบรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Spss/Pc⁺ คำนวณสถิติต่างๆ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Kruskal-Wallis Test

สรุปผลการวิจัย

ก. ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาล

1. ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์พยาบาล

1.1 อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่จะสอน 1 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 65.3 , 2 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 21.3 , 3 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 8.7 และที่น้อยที่สุดคือ 5 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 0.7

อาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.3 และที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลางมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.7

อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลต่างๆที่นำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในช่วง 2-4 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.0 รองลงมาคือ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.3 และ 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.7

อาจารย์ที่เคยรับการอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.3 และที่ไม่เคยรับการอบรมมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.7และสำหรับอาจารย์ที่เคยรับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักพบว่า เคยอบรมในประเทศมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.2 รองลงมาได้แก่ เคยอบรมทั้งในและต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 6.6 และเคยอบรมต่างประเทศมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 และพบว่าอาจารย์ที่เคยอบรมอยู่ในระยะเวลา 1-3 วัน มีจำนวนมากที่สุดคิด เป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาได้แก่ 4-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 31.2, 10 วันขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.6 และ 7-9 วัน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6 สำหรับสถานที่ที่เคยอบรม พบว่าเคยอบรมแห่งเดียว มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.6 รองลงมาได้แก่ 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.3 , 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.9 , 4 แห่ง มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 และมีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 2.4

อาจารย์พยาบาลจะจัดสอนการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเฉพาะหัวข้อ(บท)ในบางรายวิชา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.3 รองลงมาได้แก่ จัดสอนทั้งรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 10.0

จัดสอนเฉพาะหัวข้อ(บท)ในบางรายวิชาและจัดสอนทั้งรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 9.3 และจัดสอนทั้งรายวิชาทั้งจัดสอนทั้งหลักสูตรมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.4

1.2 การรับรู้ของอาจารย์ที่สอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ในรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาได้แก่ รายวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 31.33 รายวิชาการพยาบาลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 16.67 และรายวิชากฎหมายวิชาชีพพยาบาล จริยศาสตร์ และพัฒนาการพยาบาล นำวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เข้ามาใช้้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4

1.3 อาจารย์พยาบาลอบรมวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี คิดเป็นร้อยละ 11.3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ลำปาง คิดเป็นร้อยละ 8 ส่วนวิทยาลัยพยาบาล ศรีมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงแรมเมธาวลัย จังหวัดเพชรบุรี เพชรบูรณ์และมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถานที่ที่อาจารย์พยาบาลเคยไปอบรมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.7 เท่ากัน

2. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล

2.1 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 79.9 รองลงไป คือ อายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 และอายุ 25 ปี ขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.6 นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสะสมจำนวนมากที่สุด คือ 2.50-3.24 คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงไป คือ 1.00-2.49 คิดเป็นร้อยละ 24.1 และ 3.25 –4.00 มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20.1 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ชอบที่จะเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงไป คือ ไม่ชอบ คิดเป็นร้อยละ 33.5 มีความเห็นอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 25.3 และที่ตอบทั้งชอบและไม่ชอบ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.1 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ จะเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 3 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 32.9 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ 2 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 26.8, 1 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 22.3 และเรียน 5 รายวิชาเป็นจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.8 และนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ที่วิทยาลัยพยาบาลที่มีขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 58.8 และวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลาง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 41.2

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งพบว่า เหตุผลที่ชอบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมากที่สุด ได้แก่ ทำให้รู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักทำงานเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 14.3 รองลงมา คือ มีโอกาสได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การวางแผนเพื่อร่วมกันแก้ไข

ปัญหาได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 10.6 และทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้ป่วยจริงและสามารถให้การพยาบาลได้ถูกต้องเข้าใจมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 5.4 และเหตุผลที่ชอบน้อยที่สุดได้แก่ สามารถกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 0.3 ส่วนเหตุผลที่ไม่ชอบมากที่สุด ได้แก่ ยุ่งยากมาก ไม่มีเวลาเพราะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานด้วย ใช้เวลาในการเรียนมากจึงมีเวลาในการค้นคว้าไม่พอ คิดเป็นร้อยละ 6.9 รองลงมา ได้แก่ หนังสือที่ใช้ค้นคว้าน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.0 และได้รับความรู้ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละกลุ่มเพราะอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นคนละคนกันทำให้ได้รับความรู้ต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 4.9 และเหตุผลที่ไม่ชอบน้อยที่สุด ได้แก่ ต้องทำรูปเล่มรายงานหลังเสร็จสิ้นการเรียนทำให้สิ้นเปลือง คิดเป็นร้อยละ 0.3 ส่วนเหตุผลอื่นๆที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ อยากให้อาจารย์เป็นคนเชื่อมโยงเนื้อหาจากนั้นให้นักศึกษาเป็นผู้อภิปรายกันเอง โดยมีอาจารย์เป็นผู้สรุปเมื่อเสร็จสิ้นการอภิปรายแต่ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.7 รองลงมา ได้แก่ ควรมีหนังสือสำหรับค้นคว้าให้พอเพียงทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 1.4 และควรจะมีการสอนทั้งแบบบรรยายและแบบโดยใช้ปัญหาเป็นหลักควบคู่กันไป เป็นการเรียนภาคทฤษฎีก่อน ปัญหาไหนไม่เข้าใจจึงนำมาตั้งเป็นสถานการณ์ทำการศึกษาต่อไป คิดเป็นร้อยละ 1.4 ส่วนเหตุผลอื่นๆที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ บรรยายภาคการให้คะแนนไม่ค่อยจริงจัง เวลาที่มีอาจารย์มาให้คะแนนสมาชิกแต่ละคนก็จะแย่งกันพูด คำตอบที่ได้เหมือนไม่ตั้งใจตอบจริง ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.3

2.3 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ในรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 80.2 วิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 51.8 วิชาการพยาบาลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 42.1 และวิชากฎหมายวิชาชีพนำเอาวิธีการเรียนการสอนมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.3

ข. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล

สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านต่างก็อยู่ในระดับมากโดยด้านการดำเนินการกับนักศึกษา มีจำนวน 14 ข้อมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงไป ได้แก่ ด้านวิธีการเรียนการสอน มีจำนวน 19 ข้อ ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการประเมินผล มีจำนวน 18 ข้อ ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนด้านอาจารย์มีจำนวน 19 ข้อและมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า

ด้านอาจารย์ที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงที่สุด ได้แก่ ในการเรียนการสอนแบบ PBL ทุกครั้งอาจารย์ได้จัดแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ($\bar{X}=4.50$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มากที่สุด" รองลงไป ได้แก่ ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญใน

เนื้อหาที่ท่านสอนเป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.88$) และท่านเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.86$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก" ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"ปานกลาง" มี 5 ข้อ ได้แก่ อาจารย์มีความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆเป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.45$) อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการแก้ปัญหาของการเรียนการสอนแบบ PBL เป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.44$) อาจารย์ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อปฏิบัติของการเรียนการสอนแบบ PBL เป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.29$) อาจารย์เป็นผู้ออกแบบวางแผนเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนแบบ PBL ($\bar{X}=3.19$) และอาจารย์มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนการสอนแบบ PBL โดยเฉพาะ ($\bar{X}=2.97$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการดำเนินการกับนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงที่สุด ได้แก่ ในการเรียนการสอนแบบ PBL ครั้งแรกท่านจะแนะนำวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษารับทราบก่อน ($\bar{X}=4.35$) รองลงไป ได้แก่ ท่านส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มที่ดีอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.35$) และท่านช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ($\bar{X}=4.26$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านเตรียมความพร้อมนักศึกษาในวิชาเฉพาะสาขา ($\bar{X}=3.65$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก"ทุกข้อ

ด้านวิธีการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงที่สุด ได้แก่ ท่านกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา ได้แก่ ท่านเปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กันภายหลังไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ($\bar{X}=4.29$) และท่านกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ ($\bar{X}=4.28$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ท่านสร้างมีความชัดเจน สั้น กระชับรัด ใช้เวลาในการศึกษาเหมาะสม ($\bar{X}=3.87$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก"ทุกข้อ

ด้านการประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงที่สุด ได้แก่ ท่านมีแบบฟอร์มการประเมินผลให้กับนักศึกษาภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา ได้แก่ ท่านประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาทำการประเมินตนเอง ($\bar{X}=4.31$) และ ท่านประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาทำการประเมินเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X}=4.18$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านประเมินผลทุกชั้นตอนกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ($\bar{X}=3.79$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก"ทุกข้อ

ค. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของ นักศึกษาพยาบาล

สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับ"มาก" ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านต่างก็อยู่ในระดับ"มาก"เช่นเดียวกันโดยด้านอาจารย์มีจำนวน 19 ข้อ มี คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา ได้แก่ ด้านวิธีการเรียนการสอน มีจำนวน 19 ข้อ ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการดำเนินการนักศึกษา มีจำนวน 14 ข้อ ($\bar{X} = 3.83$) และด้านการประเมินผล มี จำนวน 18 ข้อและมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า

ด้านอาจารย์ที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงที่ สุด ได้แก่ ในการเรียนการสอนแบบ PBL ทุกครั้งอาจารย์ได้จัดแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ($\bar{X}=4.48$) รองลงไป ได้แก่ อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่ท่านสอนเป็นอย่างดี ($\bar{X}=4.20$) และอาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อปฏิบัติของการเรียนการสอนแบบ PBLเป็นอย่างดี ($\bar{X}=4.15$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ อาจารย์มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนการสอนแบบ PBL โดยเฉพาะ ($\bar{X}=3.50$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ"มาก"ทุกข้อ

ด้านการดำเนินการกับนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ปัญหาเป็นหลัก สูงที่สุด ได้แก่ นักศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อมีเหตุผลที่ดีกว่า ($\bar{X}=4.39$) รองลงไป ได้แก่ นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ($\bar{X}=4.16$) และนัก ศึกษาได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกลุ่มอย่างมีเหตุมี ผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด ($\bar{X}=3.99$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"ปานกลาง" มี 2 ข้อ ได้แก่ นักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนแบบ PBL ($\bar{X}=3.49$) และนักศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดของการเรียนการสอนจากคู่มือนักศึกษา ($\bar{X}=3.24$) ซึ่ง เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านวิธีการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็น หลัก สูงที่สุด ได้แก่ วิธีการเรียนการสอนเป็นการเรียนที่เน้นทักษะการขึ้นการเรี้นรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.21$) รองลงมา ได้แก่ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กันภายหลังไปศึกษา ข้อมูลเพิ่มเติม ($\bar{X}=4.11$) และนักศึกษาร่วมกันศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหหรือ สถานการณ์ ($\bar{X}=4.04$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษาสามารถระบุวัตถุประสงค์การ เรียนรู้ของการเรียนการสอนแบบ PBL ด้วยตนเองได้ ($\bar{X}=3.58$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก" ทุกข้อ

ด้านการประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สูงสุด ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาประเมินเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X}=4.00$) และมีการประเมินผลทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักศึกษา ($\bar{X}=3.94$) มีแบบฟอร์มการประเมินผล ให้นักศึกษากายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.91$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาทำการประเมินอาจารย์ ($\bar{X}=3.66$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ"มาก"ทุกข้อ

ง. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล

ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลโดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และพบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวมและรายด้านตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลสูงกว่าการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล ยกเว้นด้านอาจารย์ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลมีค่าสูงกว่า

จ. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล

1. ในด้านขนาดของวิทยาลัย พบว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลางและขนาดใหญ่ รับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ถ้าแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์กับด้านวิธีการเรียนการสอนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ในด้านประสบการณ์การได้รับการอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก พบว่า อาจารย์พยาบาลที่เคยรับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างจากอาจารย์ที่ไม่เคยรับการอบรมเรื่อง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ถ้าแยกเป็นรายด้าน

พบว่า ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ด้านวิธีการเรียนสอนและด้านการประเมินผลไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ในด้านระยะเวลาที่มีการใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก พบว่า ระยะเวลาที่อาจารย์พยาบาลนำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ทำให้การรับรู้ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ในด้านขนาดของวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในวิทยาลัยพยาบาล ขนาดกลางและขนาดใหญ่รับรู้สภาพการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลในด้านอาจารย์ ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ด้านวิธีการเรียนการสอนและด้านการประเมินผลและเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจำแนกการรับรู้ของอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล ขนาดของวิทยาลัย ระยะเวลาที่มีการใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในวิทยาลัยและประสบการณ์ของอาจารย์ในการได้รับการอบรมเรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ก. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า อาจารย์พยาบาลมีการรับรู้ต่อสภาพการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก การที่เป็นเช่นนี้เพราะวิธีการเรียนการสอนแบบนี้เป็นวิธีที่มีความเหมาะสมกับการเรียนในปัจจุบันวิธีหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น (Wilkerson and Feletle, 1989: 51-60 อ้างถึงใน อันธิมา จงคำ, 2535) โดยมีอาจารย์ผู้สอนคอยส่งเสริมกระตุ้นการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับกลุ่มผู้เรียน เป็นวิธีการสอนที่สอนให้ผู้เรียนได้พบปัญหา และคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ซึ่งถ้าผู้สอนสามารถ

ทำบทบาทของตนได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ก็จะมีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้ ในความเป็นครูของทุกคนต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้รับวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพราะการศึกษายุคใหม่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการกระทำ มีการเรียนรู้ระหว่างครูกับลูกศิษย์และระหว่างนักศึกษากับผู้ทำงานในกลุ่มไปพร้อมๆกัน (อำพล จินดาวัฒนา, 2538) นอกจากนี้ผลการศึกษายังคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ ประกาย จิโรจน์กุล (2532) ที่พบว่าสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับสูง คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2536) ที่พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับสูง และจากการสังเกตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนไรอันและลิตเติล (Ryan and Little, 1988 อ้างถึงใน ทองสุข คำธนะ, 2538) ได้กล่าวว่า เหตุผลในการเรียนแบบนี้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ว่าเป็นการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของการเรียนการสอนทางการพยาบาล เนื่องจากเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า

ด้านอาจารย์ ในการเรียนการสอน PBL ทุกครั้งอาจารย์ได้จัดแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย อยู่ในระดับ "มากที่สุด" รองลงมาได้แก่ อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่ทาสอนเป็นอย่างดี และอาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองสม่ำเสมอ โดยอยู่ในระดับ "มาก" การที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นกลุ่มย่อยโดยมีอาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการจัดที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำความรู้เดิมมาช่วยกันแก้ปัญหาและเกิดความรู้ใหม่ ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนและผู้สอนก็จะมีกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดไปในทางที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ในการเรียนการสอนส่วนมากอาจารย์ประจำภาควิชาแต่ละภาคจะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม ดังนั้นจึงมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์ (2537) ที่กล่าวไว้ว่าในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะต้องให้ผู้เรียนผ่านกลไกพื้นฐานในการเรียนรู้ 3 ประการคือ การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มี 5 ข้อ ได้แก่ อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อปฏิบัติของการเรียนการสอนแบบ PBL เป็นอย่างดี มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการแก้ปัญหาของการเรียนการสอนแบบ PBL มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนการสอนแบบ PBL โดยเฉพาะ เป็นผู้ออกแบบวางแผนเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนแบบ PBL มี

ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆเป็นอย่างดี การที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนการสอนแบบ PBL ยังไม่เป็นวิธีการสอนที่เต็มรูปแบบ การได้รับการฝึกอบรมมีน้อย ตำราต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ยากต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ ขาดทุนหรือแหล่งสนับสนุนในการไปฝึกอบรมเพิ่มเติม ขาดแรงจูงใจ จึงทำให้อาจารย์ส่วนมากยังไม่สามารถใช้การเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วน และในขั้นตอนการสร้างเอกสารคู่มือในการเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะกระทำกันในเฉพาะหัวหน้าภาค ดังนั้นอาจารย์ท่านอื่น ๆ จึงไม่มีประสบการณ์ด้านนี้ ประกอบกับจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เกิดปัญหาในการแบ่งกลุ่มและจำนวนอาจารย์ประจำกลุ่ม ทำให้ต้องเรียนเชิญอาจารย์ต่างภาควิชามาช่วยสอน ทำให้เกิดปัญหาความไม่เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา

ส่วนด้านการดำเนินการกับนักศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอยู่ในระดับ "มาก" ได้แก่ ในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักครั้งแรกอาจารย์จะแนะนำวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบก่อน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้นเป็นวิธีที่ยังถือว่าใหม่ในการจัดการศึกษาพยาบาล และนักศึกษายังไม่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบนี้ ดังนั้นในขั้นตอนแรกของการเรียนรู้จึงต้องมีการแนะนำวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพลิน นุกุลกิจ (2539:9) ที่กล่าวว่า ครูจะต้องแสดงความรับผิดชอบในการปฐมนิเทศฝึกการประชุมเชิงปฏิบัติการและเข้าร่วมประชุมในเรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักให้กับนักศึกษา รองลงมา ได้แก่ อาจารย์ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มที่ดีอยู่เสมอและอาจารย์ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเองจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ให้กับนักศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกันในการเรียน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ อาจารย์เตรียมความพร้อมนักศึกษาในวิชาเฉพาะสาขา ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักถึงแม้จะมีการอบรมวิธีการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา แต่จัดทำโดยส่วนรวมเมื่อนักศึกษาเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้มาแล้ว ในการเรียนครั้งต่อไปก็就不用เตรียมความพร้อม โดยจะเริ่มเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในทันที

ส่วนด้านวิธีการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอยู่ในระดับ "มาก" ได้แก่ อาจารย์กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รองลงไป ได้แก่ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กันภายหลังไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมและอาจารย์กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักอาจารย์จะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่นัก

ศึกษาจะต้องพึงกระทำในการเรียนวิธีนี้ เพราะการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้มาเพื่อแก้ปัญห ผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้ที่มีร่วมกับความคิดที่เป็นเหตุผลและนำความรู้ใหม่ไปแสวงหามาพิสูจน์สมมติฐาน (ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์และเฉลิม วราวิทย์,2531) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาหรือสถานการณ์ที่อาจารย์สร้างมีความชัดเจน สั้นกระชับรัด ใช้เวลาในการศึกษาเหมาะสม แสดงให้เห็นว่า ปัญหาหรือสถานการณ์ที่นำมาสอนนั้นยังไม่เหมาะสม ใช้เวลาในการศึกษาค่อนข้างนานเกินไป นักศึกษายังไม่เข้าใจในโจทย์ปัญหาดีพอ ทำให้ไม่สามารถหาปัญหาได้ครอบคลุม ซึ่ง ยวดี ภาษา (2538:33) กล่าวว่า ในการเขียนปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นหัวใจของการเรียน การเขียนปัญหาที่ดีควรมีลักษณะ คือ เป็นปัญหาที่พบบ่อย นำไปสู่วิธีแก้ปัญหที่ดีในการเรียนรู้ เป็นปัญหาที่ต้องการการตัดสินใจที่ดี สามารถแก้ไขและปรับปรุงได้ เป็นปัญหาที่ครอบคลุมการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ ปรีชานนท์และคณะ (2541:61) ที่พบว่า ในด้านโจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการประเมินผล พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับ"มาก" ได้แก่ อาจารย์มีแบบฟอร์มการประเมินผลให้กับนักศึกษาภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ อาจารย์ประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาทำการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะกระบวนการเรียน ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีการประเมินผล ที่ต้องประเมินไปพร้อมกับบทเรียนแต่ละบทหรือแต่ละวิชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไรอัน (Ryan,1987 อ้างถึงใน ยวดี ภาษา,2536) ที่กล่าวว่า การประเมินวิธีการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา เพื่อวัดความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องใช้แบบฟอร์มการประเมินโดยมีครูเป็นผู้สังเกต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ อาจารย์ประเมินผลทักษะขั้นตอนกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา แสดงว่า นักศึกษาบางคนอาจจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประเมินผลของอาจารย์ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักข้อหนึ่งที่นักศึกษาไม่ชอบ ได้แก่ การประเมินผลของอาจารย์แต่ละท่านต่างกัน บางครั้งไม่ยุติธรรม อาจารย์ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นคว้าทำงาน จึงไม่ทราบว่ามีนักศึกษาบางคนที่ไม่ชอบทำงานแต่นำผลงานผู้อื่นมาใช้ ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการให้คะแนน

2. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยส่วนรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ"มาก" โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประกาย จิโรจน์กุล (2532: 155) พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้

นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการเรียนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ผึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและได้รับความรู้ที่กว้างขวาง ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2536) ที่พบว่าสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของนักศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ด้านอาจารย์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ในการเรียนการสอนแบบ PBL ทุกครั้งอาจารย์ได้จัดแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย รองลงมา ได้แก่ อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิธีการที่ท่านสอนเป็นอย่างดี และอาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อปฏิบัติของการเรียนการสอนแบบ PBL เป็นอย่างดี แสดงว่า นักศึกษามีการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะต้องมีการจัดแบ่งกลุ่มในการเรียนทุกครั้ง และยอมรับในความสามารถของอาจารย์ประจำกลุ่มว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพันธ์ หิญชีระนันท์และกรองไฉ อุณหสูต (2540:216) ที่พบว่าผู้เรียนประเมินกระบวนการเรียนการสอนด้านผู้สอนว่ามีความเหมาะสมมาก เนื่องจากผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อย่างมีอิสระในการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าเอง ใช้เวลาเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ อาจารย์มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนการสอนแบบ PBL โดยเฉพาะ แสดงว่า นักศึกษามีการรับรู้ในเรื่องการสร้างเครื่องมือว่าสร้างขึ้นมาได้อย่างไร นอกจากนี้ในการสร้างเครื่องมือนักศึกษาอาจไม่ทราบว่าใครเป็นผู้สร้าง ซึ่ง อาจารย์ประจำกลุ่มไม่ได้พูดถึงที่มาของเครื่องมือให้นักศึกษาทราบ จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อนักศึกษาไม่ทราบข้อมูลจึงทำให้คะแนนในข้อนี้จึงอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อมีเหตุผลที่ดีกว่า รองลงไป ได้แก่ นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและนักศึกษาได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกลุ่มอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด แสดงว่า นักศึกษายอมรับในความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีเหตุผลที่ดีกว่า ไม่มีความขัดแย้งใดๆที่รุนแรงในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจน นักศึกษาได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์ประจำกลุ่ม จึงมีความพอใจในการเรียนการสอนและยอมรับวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ นักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนแบบ PBL และ

นักศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดของการเรียนการสอนจากคู่มือนักศึกษา แสดงว่านักศึกษายังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนอย่างเพียงพอ และเห็นว่าคู่มือมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนยังไม่ละเอียดครอบคลุมเพียงพอต่อความต้องการ ประกอบกับนักศึกษาไม่มีเวลาในการอ่านเพราะต้องเรียนหลายวิชาและขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนเตียงผู้ป่วย และมีนักศึกษบางคนไม่สนใจในการอ่านคู่มือนักศึกษา

ด้านวิธีการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิธีการเรียนการสอนเป็นการเรียนที่เน้นทักษะการชี้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายหลังไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและนักศึกษาร่วมกันศึกษาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ แสดงว่านักศึกษารับรู้และมีความพึงพอใจในวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องศึกษาให้ได้ปัญหาที่แท้จริงของสถานการณ์นั้นๆ โดยใช้ความรู้และกระบวนการคิด ที่เป็นเหตุเป็นผลและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมหรือระดมความรู้ภายในกลุ่มย่อยเพื่อมาช่วยแก้ปัญหาก่อนที่จะนำแผนการพยาบาลดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะและดำเนินการให้การแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มย่อยเป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้ (กรองไฉ อุณหสูต,2538:20) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ นักศึกษาสามารถระบุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของการเรียนการสอนแบบ PBLด้วยตนเองได้ แสดงว่า ในขั้นตอนการระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก นักศึกษายังไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างชัดเจนเนื่องจากวิธีการสอนแบบนี้ นักศึกษายังไม่คุ้นเคยและไม่เข้าใจวิธีการเรียน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาหนึ่งที่พบในการเรียนการสอน ได้แก่ ไม่เข้าใจขั้นตอนวิธีการเรียนและนักศึกษาไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงว่าจะให้ศึกษาอะไร จึงทำให้การศึกษาข้อมูลทุกครั้งไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ สมมติฐานและมโนทัศน์ที่ต้องการให้ศึกษา

ด้านการประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้แก่นักศึกษาประเมินเพื่อนในกลุ่ม รองลงมา ได้แก่ มีการประเมินผลทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักศึกษาและมีแบบฟอร์มการประเมินผลให้แก่นักศึกษาภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน แสดงว่า นักศึกษารับรู้วิธีการประเมินผลในการเรียนการสอนเนื่องจากในการเรียนวิธีนี้จะประเมินโดยจะเน้นความสามารถในการบูรณาการและการใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เหตุและผล ตลอดจนทักษะความสามารถในการเรียนรู้ตนเอง ผู้เรียนจะต้องประเมินผลตนเองและรับฟังการประเมินผลจากสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียน ส่วนผู้สอนจะประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้จะต้องประเมินเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบส่วนที่บกพร่องและเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป (กรองไฉ อุณหสูต,2538:20) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาทำการประเมินอาจารย์ แสดงว่าในการเปิด

โอกาสให้นักศึกษาทำการประเมินอาจารย์นั้นมีน้อย ส่วนใหญ่จะทำการประเมินเฉพาะแต่นักศึกษาและสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจากการศึกษาของยุวดี ภาษา (2537) กล่าวว่า การประเมินผลควรมีทั้งการประเมินความรู้และกระบวนการเรียน ลักษณะของการประเมินควรเป็นทั้งการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ให้กลุ่มเพื่อนและอาจารย์เป็นผู้ประเมินด้วย

ข. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล

สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาลโดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (2536: 81) ซึ่งพบว่า สภาพการเรียนการสอนตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษามีการรับรู้ทั้งในระดับเดียวกันและแตกต่างกัน และใกล้เคียงกับการวิจัยของ ประกาย จิโรจน์กุล (2532) ที่พบว่า สภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามการรับรู้ของอาจารย์ผู้สอนและการรับรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ พัฒนารุจิโรจน์ (2534: 105) ที่พบว่า สมรรถนะด้านการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาลอนามัยชุมชน (ด้านการสอน) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่พึงประสงค์ในทัศนะของอาจารย์ ผู้บริหาร และนักศึกษามีความแตกต่างกัน และใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ ณัฐพร คำศิริรักษ์ (2540: 129-130) ที่พบว่า สมรรถนะการสอนเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่พึงประสงค์ในทัศนะของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบ อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์และนักศึกษาอยู่ในฐานะและบทบาทที่แตกต่างกันกล่าวคือ อาจารย์อยู่ในฐานะผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา ส่วนนักศึกษาอยู่ในฐานะผู้ที่ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงทำให้มุมมองหรือการรับรู้ของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน นอกจากนี้อาจารย์ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกจึงต้องมีความเข้าใจและมั่นใจในความสามารถในการสอนของตน พร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะสอนให้ผู้เรียนได้พบปัญหาและวิธีหาแนวทางแก้ไขด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2534: 69-71 อ้างถึงใน อันธิมา จงคำ, 2535) ส่วนนักศึกษาในฐานะของผู้รับการสอน จึงมีการรับรู้สภาพการเรียนการสอนที่จัดขึ้นและรับรู้พฤติกรรมอาจารย์ในบางส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตน ไม่ได้เห็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสมรรถนะการสอนของอาจารย์ทั้งหมด สอดคล้องกับการศึกษาของ สเทอร์น พี (1997) ที่กล่าวว่า นักศึกษาที่มีความรับผิดชอบในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะมีความเป็นวิชาชีพมากขึ้น มีเหตุผลในการทำงาน

ค. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตาม การรับรู้ของอาจารย์

1. ด้านขนาดของวิทยาลัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัย พยาบาลขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้ง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของอาจารย์หลายท่าน เช่น ชูติมา มาลัย (2537: 96) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกลุ่มกับการทำงานเป็นทีม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน แสดงว่าอาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มอาจารย์พยาบาลที่มีจำนวนต่างกัน จะมีการทำงานเป็นทีมไม่ต่างกัน และที่ สอดคล้อง ได้แก่ ลาทาเนและดาร์เลย์ อังใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ (2528) อ้างถึงใน ชูติมา มาลัย (2537: 96) พบว่า กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ สมาชิกกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยลง การมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมกิจกรรมจะน้อยลง อาจเกิดกลุ่มย่อย ๆ ขึ้นภายในกลุ่ม ส่วนผลการวิจัย ที่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่ยอมได้เปรียบวิทยาลัยขนาดกลาง หลายอย่าง เช่น สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา เพราะในการเข้ากลุ่มการเรียนการสอนโดยใช้ ปัญหาเป็นหลัก ต้องใช้อาจารย์จำนวนมาก ถ้าอาจารย์น้อยแต่สัดส่วนนักศึกษามากเกินไปการ สอนก็จะขาดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังได้เปรียบในเรื่องของ ตำรา สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ จำนวนห้องเรียน โอกาสในการจัดประชุมวิชาการต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนการสอนโดยใช้ ปัญหาเป็นหลัก เพราะถ้าวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่และมีความพร้อมทั้งบุคลากร การเงิน สถานที่ก็ ย่อมมีโอกาสที่ดีกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์และด้านวิธีการเรียนการสอน ไม่มีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นเรื่อง ใหม่ ยังไม่แพร่หลายไม่ครอบคลุม การนำมาใช้ยังไม่สมบูรณ์ มีเพียงการนำมาใช้เป็นบางรายวิชา ประกอบกับบางแห่งไม่ได้ใช้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดความชำนาญและไม่ค่อยเข้าใจในขั้นตอนที่ ตรงกัน จากการศึกษาของ อัมพล จินดาและคณะ (2540) พบว่า วิทยาลัยพยาบาลขนาดใหญ่ เปิดดำเนินการสอนมานาน อาจารย์มีจำนวนมากซึ่งคุ้นเคยกับวิทยาลัยมาก แต่ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารสถานที่โดยรวมไม่ค่อยดี เพราะในส่วนของห้องเรียนมีน้อยไม่พอเพียง อุปกรณ์ไม่พอ เพียง บางอย่างชำรุด วิธีการเรียนภาคทฤษฎีนำ การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้บ้าง ในบางเรื่อง สื่อการสอนไม่พอต่อจำนวนนักศึกษาและไม่ทันสมัย ห้องสมุดมีหนังสือน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการใช้ ส่วนวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลางก็มีความเห็นไม่แตกต่างกันถึงแม้จะมี

อาจารย์น้อยแต่โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารสถานที่ที่เป็นไปในทางบวก (อาคารเรียน ห้องสมุดพอเพียงแข็งแรงมั่นคง วิธีการเรียนการสอนและสื่อการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก มีการใช้วิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในบางวิชา ในด้านห้องสมุด อาจารย์พอใจมากเพราะมีหนังสือมากพอควรไม่ล้าสมัย

2. ด้านประสบการณ์การได้รับการอบรมเรื่อง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อาจารย์พยาบาลที่เคยอบรมเรื่อง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และไม่เคยอบรมเรื่อง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีสภาพการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ด้านวิธีการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านอาจารย์ ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ หลาย ๆ ท่าน ได้แก่ สุวดี ชูสุวรรณ (2538) ที่พบว่า การเปรียบเทียบกิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลเป็นรายด้าน จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานและการฝึกอบรม พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกันและวาสนา ฉัตรเวทิต (2540) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอนและการได้รับการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ส่วนโดยรวมที่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ อภิญา เพ็ชรรัตน์ (2528: 137 อ้างถึงใน ประกาย จิโรจน์กุล, 2532) พบว่า ครูที่เคยมีประสบการณ์การศึกษาด้านประชากรศึกษา คือ เคยเรียนและผ่านการอบรม มีสมรรถภาพด้านวิชาการ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านบุคลิก ลักษณะ สูงกว่าครูที่เคยเรียนหรือเคยอบรมวิชาประชากรศึกษาอย่างเดียว ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้น อาจารย์จำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษารู้จักคิดและแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ถ้าอาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาและขั้นตอนการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักน้อย ก็จะทำให้ขาดเทคนิคในการกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านอาจารย์มีความแตกต่างกันนั้น เนื่องมาจาก อาจารย์ที่เคยอบรมเรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก จะมีความรู้เรื่องการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมากกว่าอาจารย์ที่ไม่เคยอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิมศรี จิตจง (2531) พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่าจะมีสมรรถภาพการสอนทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติสูงกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่า และผลการวิจัยของ วิภา บุญเสนอ (2537: 141) ก็พบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์มากมีคุณภาพการสอนสูงกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะทำให้อาจารย์ผู้

สอนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นจากการปฏิบัติตน เช่น การเข้าร่วมประชุมทั้งในและนอกสถาบัน และในปัจจุบันเกือบทุกวิทยาลัยมีนโยบายให้อาจารย์นำวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเข้ามาใช้ จึงส่งผลให้อาจารย์มีการรับรู้ต่อสภาพการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แม้ว่าประสบการณ์ความรู้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะแตกต่างกันก็ตาม และสำหรับด้านที่ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจาก วิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ยังไม่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ยังไม่สมบูรณ์ และยังไม่ได้นำมาใช้ครอบคลุมทุกภาควิชา ประกอบกับความไม่ชัดเจนของวิธีการเรียน ซึ่งอาจารย์หลาย ๆ ท่านอาจจะยังไม่เข้าใจระบบขั้นตอนการทำ และประสบการณ์ได้รับการอบรมของอาจารย์แต่ละท่านมีน้อย ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาจารย์เคยได้รับการอบรมเพียงคนละ 1 แห่ง มีถึง 50% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นับว่าได้รับการอบรมความรู้เรื่อง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักน้อยมาก ในกรณีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างในรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการกับนักศึกษา ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านการประเมิน ที่เป็นเช่นนี้ อธิบายได้ว่า การรับรู้ของบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การฝึกอบรมแล้ว สุชา จันทร์หอม (2535 อ้างถึงใน สุวดี ชูสุวรรณ, 2538) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะ และความต้องการ

3. ด้านระยะเวลาที่มีการใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ของอาจารย์ในวิทยาลัยที่มีระยะเวลาการนำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา คำยาดี (2537) ที่พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนในสถานศึกษาแตกต่างกัน จะมีผลผลิตทางวิชาการไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยของ สรวาลี เรื่องพิเศษ (2537: 95) พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การสอนโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้ อาจเพราะว่า วิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นวิธีที่ยังไม่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ประกอบกับกระทรวงสาธารณสุขเพิ่งเริ่มนำเข้ามาใช้เมื่อปี 2537 (กระทรวงสาธารณสุข. สถาบันพระบรมราชชนก, 2540:59) ตลอดระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา พบว่า อาจารย์มีโอกาสไปศึกษาอบรมยังมีจำนวนน้อยและไม่ครอบคลุม การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาส่วใหญ่ก็จะเป็นการทดลองใช้เป็นบางหัวข้อรายวิชา ส่วนผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีการจัดสอนเฉพาะหัวข้อ (บท) ในบางรายวิชาถึงร้อยละ 79.3 ดังนั้นระยะเวลา 1 ปี, 2-4 ปี และ 5 ปีขึ้นไป จึงไม่มีผลต่อการรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิลาลินี นุกันยา (2538: 14) พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาของอาจารย์พยาบาลจำแนกตามประสบการณ์การทำงานอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ประสบการณ์ใน

การปฏิบัติงานที่แตกต่างกันย่อมทำให้บุคคลมีภาระงานหรือรับผิดชอบที่แตกต่างกันไปด้วย โดยถ้าวิทยาลัยไหนมีการนำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเข้ามาใช้นานก็ย่อมมีความเข้าใจและปฏิบัติการสอนได้เป็นอย่างดี

ง. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามขนาดของวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักจำแนกตามขนาดวิทยาลัย โดยส่วนรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการรับรู้ของนักศึกษาที่อยู่วิทยาลัยขนาดกลางจะสูงกว่าวิทยาลัยขนาดใหญ่ ผลการวิจัยโดยรวมสอดคล้องกับการศึกษาของบริลล์ (Brill, 1976 อ้างถึงใน ชุตินา มาลัย, 2537) กล่าวว่า ทีมที่มีขนาดเล็กจะง่ายต่อการปฏิบัติงาน มีการแบ่งความรับผิดชอบและความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานมากกว่าที่มีขนาดใหญ่ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องเข้ากลุ่มย่อย ซึ่งต้องมีการแบ่งกลุ่มนักศึกษาให้มีสัดส่วนพอเหมาะพอดี คือประมาณกลุ่มละไม่เกิน 5-8 คน ซึ่งถ้าหากว่าจำนวนสมาชิกในการแบ่งกลุ่มมีสัดส่วนน้อยลงก็จะทำให้มีภาระงานที่ง่ายขึ้นและได้รับความรู้ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านอาจารย์ จากผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีบางข้อที่อาจารย์ให้คะแนนอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 อาจารย์ได้รับการอบรมน้อย มีระยะเวลาในการอบรมเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ และมีการใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมอาจารย์เป็นระยะๆ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญและชำนาญในวิธีการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยทำการจัดอบรมให้ทั่วถึงและจัดระยะเวลาในการอบรมให้เหมาะสมเพียงพอเพื่อที่จะสามารถเข้าใจในวิธีการเรียนให้ลึกซึ้ง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาต่อไป จัดให้มีการอบรมอาจารย์ทุกคน

1.2 อาจารย์ควรมีโอกาสจัดทำคู่มือนักศึกษาและวางแผนแต่แรกก่อนสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ทุกคนที่มีความรู้ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการออกแบบวางแผนสร้างเครื่องมือในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก โดยการระดมความคิดเห็นจากหลายๆคน ซึ่งจะทำให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพและมีการวางแผนที่เป็นระบบมากขึ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้กับอาจารย์ยิ่งขึ้น

2. การสร้างปัญหาหรือสถานการณ์ยังไม่ดีพอ ดังนั้นอาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างปัญหานั้นควรได้รับการอบรมเพิ่มเติมในการสร้างปัญหาจากผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการเขียนปัญหา หรืออาจารย์ควรพัฒนาตนเองโดยมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองและฝึกหัดในการสร้างปัญหาให้ครอบคลุมในทัศนคติที่ต้องการเรียนรู้ มีความชัดเจน กระชับรัดและเป็นปัญหาที่พบบ่อย จริง ทันทสมัย ตลอดจนนำปัญหาไปทดลองใช้สอนก่อนแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

3. จากผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ไม่ได้ให้นักศึกษาทำการประเมินหลังจากการสอน ดังนั้นอาจารย์จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลหลังการสอนเสร็จสิ้นแล้ว ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำการประเมินทั้งตนเอง เพื่อนและอาจารย์ผู้สอน เพราะในการเรียนการสอนขั้นตอนสุดท้ายผู้เรียนและผู้สอนจะต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาตนเองของผู้เรียนและวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. อาจารย์และนักศึกษามีการรับรู้สภาพการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักแตกต่างกัน โดยอาจารย์จะมีการรับรู้ที่สูงกว่า ดังนั้นอาจารย์จึงควรให้ความสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาให้มากขึ้น พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาในขณะที่มีการเรียนการสอน เช่น เตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจต่อวิธีการเรียนไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย มีสื่อการสอนที่น่าสนใจ ทันทสมัย ปรับปรุงวิธีการนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มให้น่าสนใจ

5. วิทยาลัยพยาบาลที่มีขนาดใหญ่อาจารย์จะมีการรับรู้ที่ดีกว่าวิทยาลัยที่มีขนาดกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลต่างๆควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักให้เหมาะสมกัน เช่น วิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่ มีความพร้อมในด้านอาจารย์ มีอุปกรณ์ สื่อการสอน สถานที่ในการค้นคว้าหาข้อมูล สถานที่ประชุมกลุ่ม ตำรา เอกสารในปริมาณที่พอเพียงก็ควรให้การสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลขนาดกลาง ซึ่งอาจทำได้โดยภูมิภาคหรือเครือข่าย โดยจัดให้มีการร่วมมือประสานงานกันระหว่างวิทยาลัยก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น

6. ควรส่งเสริมให้มีการใช้วิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักทุกภาค และทุกวิชาในวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนต่อไป

ด้านนักศึกษาพยาบาล จากผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีบางข้อที่นักศึกษาให้คะแนนอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัย จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 นักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ในปัจจุบันนักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจต่อวิธีการเรียนการสอนแบบนี้ ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาโดยใช้เวลาอย่างพอเพียงที่จะทำให้นักศึกษามีความรู้ เข้าใจขั้นตอนในการเรียนอย่างแท้จริงก่อนที่จะเริ่มเรียน โดยจัดให้มีการอบรมวิธีการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา ก่อนสอนและจัดให้นักศึกษาได้ทดลองฝึกหัดทำ 2-3 ครั้ง เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจวิธีการเรียนเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งให้มีการสังเกตการณ์ วิจารณ์และประเมินผล นักศึกษาจะได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนได้ครบถ้วนและถูกต้องพร้อม ทั้งจัดเตรียมความพร้อมในด้านความรู้เฉพาะสาขาให้กับนักศึกษาทุกครั้ง

1.2 ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจ ในการศึกษาคู่มือการเรียนการสอนให้ เข้าใจก่อนสอน โดยจัดสรรแบ่งเวลาในการศึกษาให้เพียงพอ

1.3 แหล่งค้นคว้าไม่พอเพียง เช่น หนังสือไม่พอเพียง เก่า ไม่ทันสมัย ดังนั้น อาจารย์จึงควรจัดให้มีแหล่งทรัพยากรให้พอเพียงกับจำนวนนักศึกษา ได้แก่ ตำรา วารสาร ทั้งไทย และต่างประเทศ อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ (Learning resource center) ทั้ง ที่ห้องสมุดและหอพัก คอมพิวเตอร์ แหล่งความรู้จากทั้งภาครัฐและเอกชน หรือแม้แต่ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาต่างๆ

1.4 มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าน้อยเพราะเรียนหลายวิชา ดังนั้นอาจารย์จึงควร กระตุ้นให้นักศึกษารู้จักการบริหารเวลาใช้เวลาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1.5 นักศึกษาจำนวนหนึ่งรายงานว่าไม่ชอบวิธีการเรียนการสอนแบบนี้เพราะยุ่ง ยากมาก ไม่มีเวลา ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ใช้เวลาในการเรียนมากจึงไม่มีเวลาค้นคว้า ดังนั้น อาจารย์จึงควรชี้แนะให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบโดยชี้ให้เห็นถึงผลดีของการ เรียนว่าเพราะจะทำให้มีโอกาสทำความเข้าใจโดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ได้มากกว่า ทำให้ได้รับความรู้ที่หลากหลาย และจะทำให้เกิดความคล่องแคล่วในการค้นคว้าหา ความรู้ในตนเองมากยิ่งขึ้น สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนให้มากขึ้นตลอดจนปรับปรุงบท เรียนให้มีวัตถุประสงค์ในแต่ละบทน้อยลงเหมาะสมกับเวลาที่จะศึกษาค้นคว้า เช่น สร้างโจทย์ให้ ล้น กระดาษ เป็นต้น หรือปรับปรุงวิธีการเรียนให้ดึงดูดความสนใจ ไม่น่าเบื่อ

2. ควรมีการจัดสรรวิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมในวิทยาลัยพยาบาลขนาดใหญ่ และขอความร่วมมือจากอาจารย์ในภาควิชาอื่นมาช่วยสอน หรือ ใช้วิธีขอความร่วมมือกันระหว่าง

วิทยาลัย โดยกระทำในส่วนภูมิภาคหรือเครือข่าย ทั้งนี้จะทำให้สัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษามีความเหมาะสมขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของอาจารย์ผู้สอน การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ทรัพยากรการเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอน

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักระยะยาวเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักพร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดต่อไป